

1^ο Κριτήριο στα Αρχαία Ελληνικά

Ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

Διδαγμένο κείμενο:

- 1η θεματική ενότητα (ενότ. 1, 2, 3)
- Ερμηνευτικά σχόλια των ενοτήτων από το φάκελο υλικού
- Εισαγωγή: Βίος Αριστοτέλη , Βίος Πλάτωνα

Αδίδακτο κείμενο:

- Γραμματική: αντωνυμίες, γ' κλιτα ουσιαστικά, ανώμαλα επίθετα, Αόριστος β', Συνηρημένα Β' τάξης, κλίση μετοχών και Παθητικοί Χρόνοι
- Συντακτικό: Σύνταξη Απαρεμφάτων, Σύνταξη Μετοχών, Ανάλυση Μετοχών στο αντίστοιχο είδος δευτερεύουσας πρότασης, Ετερόπρωτοι Ονοματικοί Προσδιορισμοί

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (*)

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, *Μετὰ τὰ φυσικά*, Α 2, 98b12-28

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἴτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἶπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

ΘΕΜΑΤΑ

B1 (10 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Να γράψετε δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη, και να αναφέρετε το χωρίο από το αρχαίο κείμενο που επιβεβαιώνει την απάντησή σας.

- α)** Τα φαινόμενα της σελήνης και του ήλιου αποτελούν παράξενα της καθημερινής ζωής.
- β)** Αυτός που αγαπά τους μύθους είναι κατά κάποιον τρόπο φιλόσοφος.
- γ)** Χάρη στη γνώση οι άνθρωποι επιδιώκουν την επιστήμη.
- δ)** Αφού κατακτήσουν την επιστήμη, οι άνθρωποι προσπαθούν να ικανοποιήσουν τις άμεσες ανάγκες τους.
- ε)** Η φιλοσοφία είναι αυταξία.

(10 μον.)

B2 (10 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

Ποια άποψη για τη φιλοσοφία διατυπώνει ο Αριστοτέλης στο παραπάνω απόσπασμα και με ποιο εκφραστικό μέσο επιχειρεῖ να ενισχύσει τη θέση του;

(10 μον.)

B3. (10 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε όνομα της στήλης Α και δίπλα το γράμμα της στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή ιδιότητα.

A	B
1. Σπεύσιππος	α) ίδρυσε σχολή που θα διαφύλαττε και θα πρόβαλλε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη
2. Νικόμαχος	β) βασιλιάς της Μακεδονίας
3. Αμύντας ο Γ΄	γ) είχε αναλάβει τη διεύθυνση της Ακαδημίας κατά το δεύτερο ταξίδι του Πλάτωνα
4. Θεόφραστος	δ) συνάδελφος του Αριστοτέλη στην Ακαδημία
5. Εύδοξος	ε) πατέρας Αριστοτέλη

(10 μον.)

B4. (10 ΜΟΝΑΔΕΣ)

α) Να βρείτε για κάθε λέξη της νέας ελληνικής που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή από το κείμενο:

εισακτέος, εμπορικός, εναρκτήριοι, είδηση, συγγενής, έκβαση

(6 μον.)

β) Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο κείμενο: **ἀρχῆς, παθημάτων**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

(4 μον.)

B5 (10 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Λαμβάνοντας υπόψη σας το κείμενο αναφοράς και το παράλληλο κείμενο που ακολουθεί να αναφερθείτε στους λόγους που ο άνθρωπος αναζητά απαντήσεις στη φιλοσοφία.

*Η δρ. Έλσα Νικολαΐδου είναι συγγραφέας του βιβλίου Φιλοσοφία για όλους (Γιατί να διαβάζουμε τους αρχαίους φιλοσόφους;) Μεταίχμιο, 2022

Οι φιλόσοφοι αρέσκονται να θέτουν ερωτήματα, να απορούν για το αυτονόητο και να αμφιβάλλουν. Η α-πορία είναι το σπίτι τους. Οι άνθρωποι συνειδητοποιούν ότι ο στοχασμός μπορεί να έχει κανόνες και, ταυτόχρονα, να είναι συναρπαστικός. Είναι τόσο πολλά αυτά που αξίζουν την προσοχή μας. Και αρχίζουν να φιλοσοφούν.

[...]

Οι άνθρωποι πάντα φιλοσοφούν. Σκέφτονται τη ζωή τους, τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους, προγραμματίζουν τον ελεύθερό τους χρόνο, συζητούν για την καλύτερη παιδεία, προτείνουν πολιτικές, κρίνουν την τέχνη, χαρακτηρίζουν ανθρώπους και συμπεριφορές, αποφασίζουν για θέματα που θα τους επηρεάσουν στο μέλλον. Αυτό το ανοίκειο συναίσθημα της άγνοιας μπροστά στο οικείο της καθημερινότητας είναι που μας κάνει να φιλοσοφούμε.

Γιατί η φιλοσοφία δεν δίνει ούτε τις βέβαιες απαντήσεις της θρησκείας ούτε κατέχει τις αποδείξεις της επιστήμης. Αλλά γεννάει τα ερωτήματα, που για τον άνθρωπο είναι πιο σημαντικά.

Κείμενο διασκευασμένο από το διαδίκτυο

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία 11

Η Αθηναίων Πολιτεία περιγράφει το πολιτικό σύστημα της αρχαίας Αθήνας. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Αριστοτέλης παρουσιάζει τη στάση του νομοθέτη Σόλωνα αμέσως μετά τη θέσπιση των νόμων του.

<Σόλων>[11.1] διατάξας τήν πολιτείαν ὄνπερ εἴρηται τρόπον, ἐπειδὴ προσιόντες αὐτῷ περὶ τῶν νόμων ἠνώχλουν, τὰ μὲν ἐπιτιμῶντες, τὰ δὲ ἀνακρίνοντες, βουλόμενος μήτε ταῦτα **κινεῖν** μήτ' ἀπεχθάνεσθαι παρῶν, ἀποδημίαν ἐποιήσατο κατ' ἐμπορίαν ἅμα καὶ θεωρίαν εἰς Αἴγυπτον εἰπὼν, ὥς οὐχ ἥξει δέκα ἐτῶν· οὐ γάρ οἴεσθαι δίκαιον εἶναι τοὺς νόμους ἐξηγεῖσθαι παρῶν, ἀλλ' **ἕκαστον** τὰ γεγραμμένα ποιεῖν. [11.2] Ἄμα δὲ καὶ ξυνέβαινεν αὐτῷ τῶν τε γνωρίμων διαφόρους γεγενῆσθαι πολλοὺς διὰ τὰς **τῶν χρεῶν** ἀποκοπὰς καὶ τὰς στάσεις ἀμφοτέρας μεταθέσθαι **διὰ τὸ** παρὰ δόξαν αὐτοῖς **γενέσθαι** τήν κατάστασιν· ὁ μὲν γάρ δήμος ὤφειτο πάντ' ἀνάδαστα ποιήσιν αὐτόν, οἱ δὲ γνώριμοι πάλιν εἰς τήν αὐτὴν τάξιν ἀποδώσειν ἢ μικρόν παραλλάξιν. Ὁ δὲ Σόλων **ἀμφοτέροις** ἠναντιώθη καί, ἐξόν αὐτῷ μεθ' ὁποτέρων ἐβούλετο συστάντα τυραννεῖν, εἴλετο πρὸς ἀμφοτέρους ἀπεχθέσθαι **σώσας** τήν πατρίδα καὶ τὰ βέλτιστα νομοθετήσας.

Λεξιλόγιο

ἀνακρίνοντες: του ἀνακρίνω: ζητώ εξηγήσεις

κατ' ἐμπορίαν ἅμα καὶ θεωρίαν: για εμπορικό και ταυτόχρονα ταξιδιωτικό σκοπό

χρεῶν ἀποκοπή: παραγραφή όλων των οφειλών

ἀνάδαστα γῆν ποιεῖν, ἀνάδαστος, -ον: αναδασμός της γης

Γ1. Να γράψετε τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: <<Ἄμα δὲ καὶ ξυνέβαινεν αὐτῷ...βέλτιστα νομοθετήσας.>>

Μονάδες 20

Γ2. Για ποιους λόγους ήταν εχθρικοί απέναντι στον Σόλωνα τόσο οι γνωστοί του (πλούσιοι), όσο και το πλήθος; Πώς διαχειρίστηκε την κατάσταση ο Σόλων;

Μονάδες 10

Γ3. α. Να μεταφέρετε τους παρακάτω τύπους στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

- ὄνπερ
- ταῦτα
- ἐτῶν
- πολλούς
- πατρίδα

Μονάδες 5

Γ3. β. Να γράψετε του τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

- εἴρηται: το β' ενικό της προστακτικής του Αορίστου Β στην άλλη φωνή.
- ἐποίησατο: το γ' πληθυντικό της ευκτικής του Ενεστώτα στην ίδια φωνή.
- παραλλάξιν: την ονομαστική του ενικού της μετοχής του Παρακειμένου στο αρσενικό γένος στην ίδια φωνή.
- ἤναντιώθη: το β' πληθυντικό της υποτακτικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή.
- σώσας: το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε πλήρως συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο κείμενο με έντονα γράμματα: **κινεῖν, ἕκαστον, τῶν χρεῶν, διὰ τὸ γενέσθαι, ἀμφοτέροις, σώσας.**

Μονάδες 6

Γ4. β. Να αναγνωρίσετε το είδος της μετοχής και να την αναλύσετε στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση: **νομοθετήσας.**

Μονάδες 4

Ευχόμαστε επιτυχία

«Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα **Αρχαίων** του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία. Η χρήση του εκτός Φροντιστηρίου επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από τον Νόμο κυρώσεις.»

